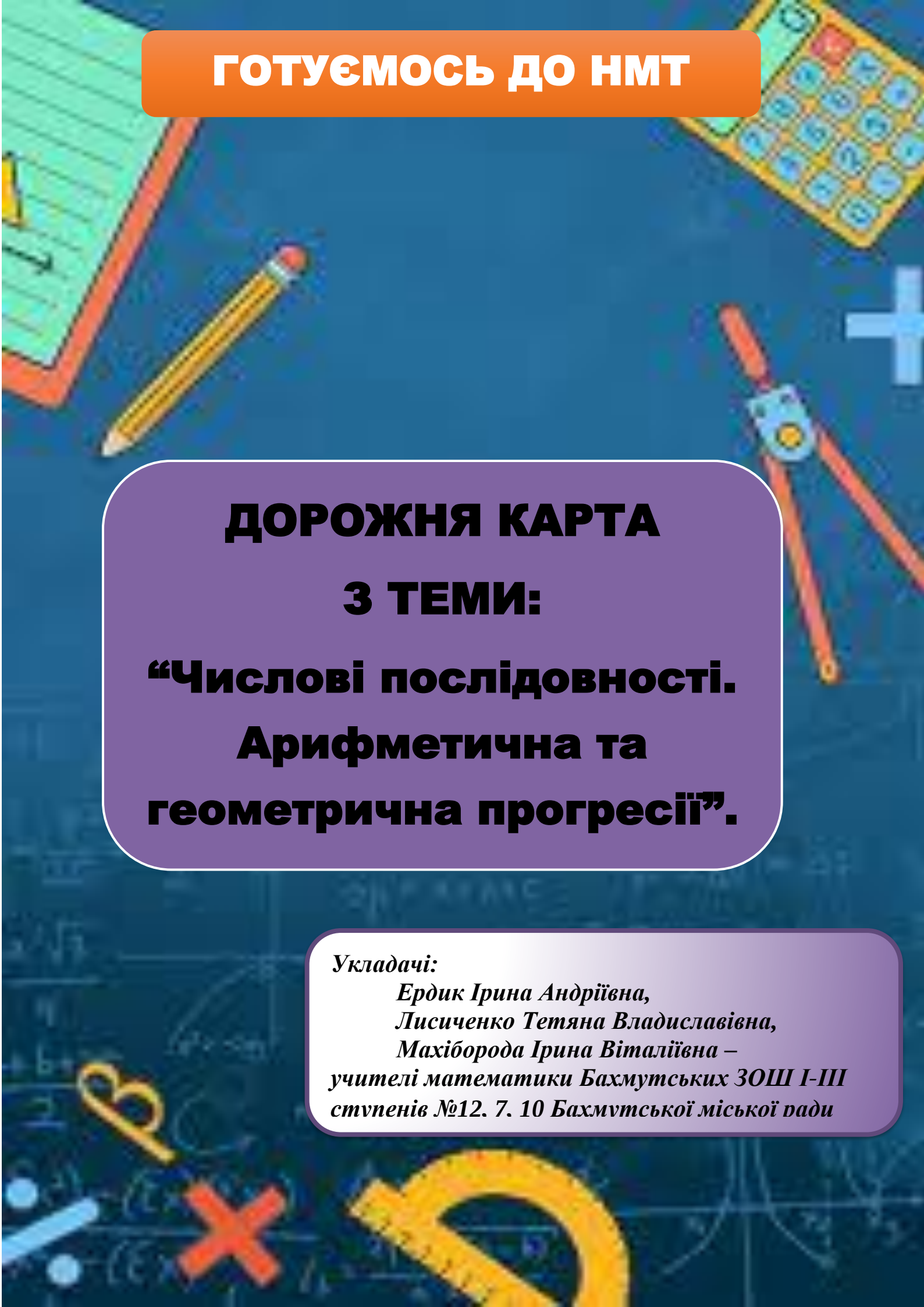

ГОТУЄМОСЬ ДО НМТ

ДОРОЖНЯ КАРТА

З ТЕМИ:

**“Числові послідовності.
Арифметична та
геометрична прогресії”.**

Укладачі:

*Ердик Ірина Андріївна,
Лисиченко Тетяна Владиславівна,
Махіборода Ірина Віталіївна –
учителі математики Бахмутських ЗОШ І-ІІІ
ступенів №12. 7. 10 Бахмутської міської ради*

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

1. Означення.

Числовою послідовністю називається числова функція, що визначена на множині всіх натуральних чисел чи на підмножині перших її n елементів.

Членами послідовності (a_n) називають числа, які утворюють дану послідовність: число a_1 — перший член; a_2 — другий член; a_3 — третій членом і т.д.

Число a_n називають n -м членом послідовності.

Областю визначення цієї функції є множина натуральних чисел N чи її підмножина, а **областю значень** — деяка множина дійсних чисел R .

2. Позначення:

(a_n) — числова послідовність a_n — n -ий член послідовності, n — номер члена послідовності, $a_1, a_2, a_3, \dots, a_n, \dots$ — запис послідовності.

3. Послідовність, що має скінчене число членів, називається **скінченною** числовою послідовністю.

Послідовність, що має нескінченне число членів, називається **нескінченною** числовою послідовністю.

4. **Послідовність (a_n) називається зростаючою**, якщо кожний її член, починаючи з другого, більше попереднього, тобто $a_{n+1} > a_n$.

5. **Послідовність (a_n) називається спадною**, якщо кожний її член, починаючи з другого, менше попереднього, тобто $a_{n+1} < a_n$.

6. **Послідовність (a_n) називається незростаючою**, якщо кожний її член, починаючи з другого, не більше попереднього, тобто $a_{n+1} \leq a_n$.

7. **Послідовність (a_n) називається неспадною**, якщо кожний її член, починаючи з другого, не менше попереднього, тобто $a_{n+1} \geq a_n$.

Наприклад.

№1. Числову послідовність задано формулою $a_n = 2n + 1$. Знайти перші три члени цієї послідовності.

Розв'язання. Застосуємо формулу $a_n = 2n + 1$, тоді:

якщо $n = 1$, то $a_1 = 2 \cdot 1 + 1 = 3$;

якщо $n = 2$, то $a_2 = 2 \cdot 2 + 1 = 5$;

якщо $n = 3$, то $a_3 = 2 \cdot 3 + 1 = 7$.

Відповідь. $a_1 = 3$; $a_2 = 5$; $a_3 = 7$

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Арифметичною прогресією називається
числова послідовність (a_n) ,
кожний член якої, починаючи з другого,
дорівнює попередньому,
до якого додають одне й те саме число d .

$$a_2 = a_1 + d, a_3 = a_2 + d, a_4 = a_3 + d, \dots$$

d – різниця арифметичної прогресії, a_1 – перший член прогресії.

Формула n -го члена
арифметичної прогресії:
$$a_n = a_1 + d \cdot (n - 1)$$

Формули суми n перших членів
арифметичної прогресії:

$$S_n = \frac{a_n + a_1}{2} \cdot n$$
$$S_n = \frac{2a_1 + d \cdot (n-1)}{2} \cdot n$$

Характеристична властивість
арифметичної прогресії:
Будь-який член арифметичної
прогресії, починаючи з другого,
дорівнює півсумі
рівновіддалених від нього
членів.

$$a_n = \frac{a_{n-k} + a_{n+k}}{2}, \quad n > k;$$
$$a_n = \frac{a_{n-1} + a_{n+1}}{2}.$$

Приклад 1. В арифметичній прогресії $a_1 = 4$; $d = 3$. Знайти a_{20} .
Розв'язання.

За формулою n -го члена маємо: $a_n = a_1 + d \cdot (n - 1)$.

Тоді $a_{20} = a_1 + 19d = 4 + 19 \cdot 3 = 4 + 57 = 61$

Відповідь. $a_{20} = 61$.

Приклад 2. В арифметичній прогресії $a_{19} = 8$, $d = -1$. Знайти a_1 .
Розв'язання.

За формулою n -го члена маємо: $a_n = a_1 + d \cdot (n - 1)$.

Тоді: $a_{19} = a_1 + 18d$.

Складемо та розв'яжемо рівняння:

$$8 = a_1 + 18 \cdot (-1)$$

$$a_1 - 18 = 8$$

$$a_1 = 8 + 18$$

$$a_1 = 26$$

Відповідь. $a_1 = 26$.

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Геометричною прогресією називається числова послідовність (b_n) відмінних від нуля чисел, кожний член якої, починаючи з другого, дорівнює попередньому, помноженому на одне й те саме число, яке не дорівнює нулю. (b_n) : $b_1, b_2, b_3, \dots, b_n$,

Це число називається знаменником геометричної прогресії і позначається q .

$$q = \frac{b_{n+1}}{b_n}; \quad b_{n+1} = b_n q; \quad n \in \mathbb{N}.$$

Формула n -го члена геометричної прогресії:

$$b_n = b_1 \cdot q^{n-1}$$

Геометрична прогресія називається зростаючою, якщо її знаменник $q > 1$.

Формула суми n перших членів геометричної прогресії:

$$S_n = \frac{b_1 \cdot (q^n - 1)}{q - 1} = \frac{b_1 \cdot (1 - q^n)}{1 - q}, \quad q \neq 1.$$

Сума нескінченної геометричної прогресії

$$S = \frac{b_1}{1 - q} \text{ при } |q| < 1.$$

Характеристична властивість геометричної прогресії:

Квадрат будь-якого члена геометричної прогресії, починаючи з другого, дорівнює добутку попереднього і наступного членів:

$$b_n^2 = b_{n-1} \cdot b_{n+1}, \text{ або } |b_n| = \sqrt{b_{n-1} \cdot b_{n+1}}.$$

Наприклад. У геометричній прогресії (b_n) дано: $b_1 = 5$, $q = 2$. Знайти: b_{10} .

Розв'язання. За формулою n -го члена маємо: $b_n = b_1 \cdot q^{n-1}$, тоді

$$b_{10} = b_1 q^{10-1}, \quad b_{10} = 5 \cdot 2^9 = 2560.$$

Відповідь. $b_{10} = 2560$.

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Приклад: Арифметична прогресія

№1. Знайти суму дванадцяти членів арифметичної прогресії (a_n) : $-5; -4,5; -3; \dots$

Дано: арифметична прогресія (a_n) : $a_1 = -5; a_2 = -4,5; a_3 = -3; n = 12$

Знайти: S_{12}

Розв'язання. Знайдемо d . $d = a_2 - a_1 = -4,5 - (-5) = -4,5 + 5 = 0,5$.

I спосіб: Скористаємось **формулою суми n перших членів через a_1 і a_n :**

1) За формулою n -го члена знайдемо a_{12} .

$$a_n = a_1 + d \cdot (n - 1), \text{ тоді } a_{12} = a_1 + 11d = -5 + 11 \cdot 0,5 = 0,5.$$

2) За формулою суми n перших членів арифметичної прогресії маємо:

$$S_n = \frac{a_1 + a_n}{2} \cdot n, \text{ тоді } S_{12} = \frac{a_1 + a_{12}}{2} \cdot 12 = \frac{-5 + 0,5}{2} \cdot 12 = -27$$

Відповідь. $S_n = -27$

II спосіб: Скористаємось **формулою суми n перших членів через a_1 і d**

$$S_n = \frac{2a_1 + (n-1)d}{2} \cdot n$$

Підставляємо відомі значення:

$$S_{12} = \frac{2a_1 + 11d}{2} \cdot 12 = \frac{2 \cdot (-5) + 11 \cdot 0,5}{2} \cdot 12 = -27$$

Відповідь. $S_n = -27$

Приклад Геометрична прогресія

Перший та сьомий члени геометричної прогресії дорівнюють відповідно 81 та знайти її знаменник q .

Дано: (b_n) : $b_1 = 81, b_7 = \frac{64}{9}$.

Знайти: q

Розв'язання.

За формулою n -го члена геометричної прогресії маємо: $b_n = b_1 \cdot q^{n-1}$, тоді:

$$b_7 = b_1 q^6; \frac{64}{9} = 81 \cdot q^6; q^6 = \frac{64}{9 \cdot 81}; q^6 = \left(\frac{2}{3}\right)^6.$$

$$\text{А якщо } q^6 = \left(\frac{2}{3}\right)^6, \text{ то } q = \frac{2}{3} \text{ або } q = -\frac{2}{3}.$$

Відповідь. $\frac{2}{3}$ або $-\frac{2}{3}$.

ВІДЕО БЛОК

Послідовності

Арифметична
прогресія та її
властивості

Формула n -го члена
арифметичної
прогресії

Формули суми
перших n членів
арифметичної
прогресії

Геометрична прогресія,
її властивості

Формула n -го члена
геометричної прогресії

Формули суми перших
 n членів геометричної
прогресії

ВІДЕО БЛОК

Задачі на
прогресію

**Скористайтесь
порадами з
відео розбору
завдань!**

Задачі на знаходження
суми нескінченної
геометричної прогресії

ТРЕНУВАЛЬНИЙ БЛОК

**Запрошуємо вас скористатися
онлайн-тренажерами для
ефективної підготовки до НМТ
з математики — тренуйтеся,
перевіряйте знання та
впевнено йдіть до мети!**

САМОСТІЙНИЙ БЛОК

vseosvita.ua/go

Код:

gao777

vseosvita.ua/go

Код:

cri840

